

ПРОГРАМА
для загальноосвітніх навчальних закладів
(класів) із поглибленим вивченням
зарубіжної літератури

8—9 класи

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

«Зарубіжна література» – навчальний предмет, об'єктом вивчення в якому є кращі твори та головні етапи розвитку світового літературного процесу (крім творів української літератури, які розглядаються в межах окремого навчального курсу).

Головною метою вивчення предмета є залучення школярів до найвищих досягнень світової літератури і культури, загальнолюдських і національних духовних цінностей, виховання естетичного смаку, високої читацької і загальної культури, вироблення імунітету проти низькопробних явищ масової культури.

Водночас **специфічною метою навчання** у загальноосвітніх навчальних закладах (класах) з поглибленим вивченням зарубіжної літератури є удосконалення гуманітарної підготовки учнів, а також їх орієнтація на можливе майбутнє обрання гуманітарного (філологічного) профілю навчання.

Для досягнення цієї мети необхідно вирішувати такі **основні завдання**:

- **навчати** школярів сукупності відомостей про вершинні явища світового літературного процесу, загальні закономірності його перебігу від найдавніших часів до сьогодення;

- **давати** їм літературознавчі поняття і терміни, необхідні для повноцінного аналізу й інтерпретації художніх текстів, а також розуміння головних закономірностей перебігу літературного процесу;

- **вчити** визначати національну своєрідність і загальнолюдську цінність творів світової літератури (у т. ч. у зіставленні з творами української літератури та інших видів мистецтва);

- **відпрацьовувати** навички розрізнення явищ класичної та масової культури;

- **розвивати** мислення школярів (образне, асоціативне, абстрактне, логічне тощо);

- **виховувати** в учнів повагу до духовних здобутків людства і, зокрема, українського народу; расову, етнічну, соціальну і релігійну толерантність водночас із принциповим нонконформізмом, здатністю формувати, формулювати й активно відстоювати власну точку зору, систему життєвих (в т.ч. естетичних) цінностей і пріоритетів, прагненням мати власне, ніким не нав'язане світобачення, зберігати й продовжувати кращі національні традиції, не сприймати культу сили й переваги матеріальних цінностей над духовними.

Для загальноосвітніх навчальних закладів (класів) з поглибленим вивченням зарубіжної літератури можливим є заохочення школярів до вибору в старших класах гуманітарного (філологічного) профілю навчання, а відтак – до майбутнього опанування у ВНЗ фахів, пов'язаних із потребою в поглибленому знанні зарубіжної літератури (філолог, викладач ВНЗ, учитель-словесник, журналіст, диктор телебачення, літературний редактор і/або коректор, офіс-менеджер тощо).

Ці програми для 8-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів (класів) з поглибленим вивченням зарубіжної літератури укладено відповідно до «Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти» з урахуванням основних державних вимог до навчальних досягнень учнів 8–9 класів, а також згідно з «Концепцією профільного навчання». Оскільки програми для 8-9 класів із поглибленим вивченням зарубіжної літератури, за усієї своєї специфіки, не можуть

значно відступати від Державного стандарту освіти, під час їх розробки за висхідну основу були взяті чинні загальнодержавні програми із зарубіжної літератури для загальноосвітніх навчальних закладів із українською мовою навчання (К.: Перун, 2005). Це покликане забезпечити наступність між основною школою і профільною підготовкою учнів, полегшить їм вступ до вузів, а також зніме гостроту проблеми можливої зміни школярами профілю навчання.

На допомогу вчителям-практикам додана нова (у порівнянні зі згаданими програмами для ЗНЗ) рубрика: «Літературний та культурологічний контекст», оптимальна реалізація якої сприятиме підвищенню ефективності літературної освіти школярів.

Предмет “Зарубіжна література” викладається українською мовою. Водночас, якщо для цього є необхідні умови, **бажаним є розгляд художніх текстів мовою оригіналу**. У такому випадку предмет “Зарубіжна література” бере на себе додаткову функцію удосконалення володіння учнями україномовних шкіл іноземними мовами. Водночас, оскільки з переважною більшістю художніх текстів на практиці учні ознайомлюються в перекладах українською мовою, особливу увагу необхідно звернути на якість цих перекладів, навчаючи школярів порівняння творів на вісях “переклад–оригінал” і “переклад–переклад”.

Години на уроки розвитку зв’язного мовлення виділяються вчителем із загальної кількості відведених на певну тему, а також за рахунок резерву годин. Відповідно до наказу МОН України від 05.05. 2008 р. № 371 “Про затвердження критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти” (Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України № 13-15. – 2008) тематичну оцінку виставляють на підставі поточних оцінок з урахуванням контрольних робіт, не відводячи на це окремого уроку.

Використання зазначеного резервного часу може сприяти виконанню декількох функцій. По-перше, на практиці майже не буває, щоб усі заплановані уроки протягом року були проведені стовідсотково (початок семестрів зазвичай не збігається з початком тижня, відбувається скорочення навчального часу за рахунок святкових днів, карантину, курсової підготовки або хвороби вчителя, коли немає повноцінної заміни, тощо). По-друге, на резервних уроках учитель має законну підставу доповнити або закріпити певну тему чи розділ, ввести до вивчення якийсь твір, що не увійшов до переліку обов’язкових для текстуального вивчення.

Запропонований у програмах розподіл навчального часу на вивчення конкретних тем може змінюватися словесником залежно від конкретних умов роботи, але виконання рубрики «Державні вимоги до рівня підготовки учнів» є обов’язковим.

8 клас

На навчальний рік — 140 год.

На тиждень — 4 год.

Резерв — 14 год.

1	2	3	4
К-ть год	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів	Літературний та культурологічний контекст
1	2	3	4
1. Вступ (6 год)			
6	<p>Художня література як мистецтво слова, її місце серед інших видів мистецтва. Єдність змісту та форми літературного твору. В.Вордсворт. «До прекрасного».</p> <p>Місце національних літератур у всесвітньому літературному процесі, їх взаємодія і взаємовпливи. Першоджерела словесного мистецтва. Літератури Стародавнього світу: давньоєгипетська і шумеро-аккадська (від кінця IV тис. до н.е.) як початок всесвітнього літературного процесу.</p> <p>Веди (від II тис. до н.е.), Біблія (від XII ст. до н.е.), Коран (від 610—632 рр.) як пам'ятки світової літератури, їхній вплив на розвиток всесвітнього культурного (літературного) процесу.</p> <p>Українські переклади Вед, Біблії та Корану</p>	<p>Учень (учениця): визначає специфічні для літератури естетичні засоби; виразно читає і аналізує сонет В.Вордсворта «До прекрасного»; характеризує Веди, Біблію, Коран як пам'ятки світової літератури, наводить приклади їхнього впливу на розвиток всесвітнього культурного (літературного) процесу: ці книги — енциклопедія знань, своєрідний культурний фонд, моральний кодекс народів, що їх створили; невичерпне джерело мотивів, тем, сюжетів, образів для мистецтва всього світу.</p> <p>ТЛ Визначення поняття <i>всесвітній літературний процес</i> (поступальний розвиток світової літератури від найдавніших часів до сьогодення), всесвітня та національна літератури</p>	<p>Література: Т.Шевченко «Давидові псалми». І.Франко «Мойсей». Переклади давніх текстів Лесею Українкою. Л.Костенко «Давидові псалми»: псалом № 1 («Блажен той муж, воістину блажен, котрий не був ні блазнем, ні вужем...»)</p>
2. Людина та її світ у давніх літературах (39 год)			
5	<p>Антична (давньогрецька і давньоримська) література — вихідна основа європейських літератур. Характер взаємозв'язків давньогрецької і</p>	<p>Учень (учениця): характеризує античну літературу як вихідну основу європейських літератур, невичерпне джерело сюжетів, тем, образів для літературного</p>	<p>Література: М.Рильський. «Знов той же Сфінкс, і знову жде одгадок...»</p> <p>Образотворче мистецтво: М.Пуссен «Німфа і сатир».</p>

1	2	3	4
	<p>давньоримської літератур. Міфологія як наука про міфи та системи міфів. Міфологічне світосприйняття як особлива стадія в розвитку художнього пізнання дійсності людством. Етичний та естетичний потенціал міфології. Міф як основа і джерело сюжетів, тем, образів і мотивів античної літератури. Основні цикли (кікли) давньогрецьких міфів: про богів, героїв; троянський, аргоський, фіванський, про аргонавтів, — їхні історичні та фантастичні елементи, літературне відлуння</p>	<p>процесу наступних епох; <i>наводить приклади та аналізує</i> провідні риси образів античної міфології; <i>ілюструє</i> вплив давньогрецької і латинської мов на інші мови світу (запозичення слів, абетки тощо); <i>наводить приклади</i> того, що міф є основою і важливим джерелом сюжетів, тем, образів і мотивів античної літератури, а міфологічне світосприйняття — особливою стадією в розвитку художнього пізнання людиною дійсності; <i>характеризує</i> основні цикли давньогрецьких міфів: а) троянський (про події, пов'язані з містом Троєю); б) фіванський (про трагічну долю фіванського царя Едіпа та його доньки Антігони); в) про аргонавтів (про мандрівку корабля «Арго» до Колхиди за золотим руном і події, пов'язані з коханням Ясона і Медеї). ТЛ Поглиблення поняття про міф, цикли міфів і міфологію</p>	<p>П.Соколов «Дедал прив'язує крила Ікарові». М.Врубель «Пан». Подвиги Тезея. Розпис килика (V ст. до н.е.). П.Рубенс «Суд Париса». К.Ванлоо «Тезей — переможець марафонського бика». Ф.Франкен II «Ахілл, упізнаний Одиссеєм» (1633, Париж, Лувр). Е.Греко «Лаокоон». Музика: І.Стравинський. «Цар Едіп» (ораторія). К.В.Глюк. «Орфей і Еврідіка» (опера). Театр і кіно: С.Слонімський «Ікар» (балет). М.Равель «Дафніс і Хлоя» (балет). А.Руссель «Вакх і Аріадна» (балет). Ж.Кокто Худ. фільми «Орфей» (1950), «Заповіт Орфея» (1960). Худ. фільм «Геракл» (США, 1995). Телесеріал «Геркулес: героїчні пригоди». Скульптура, архітектура, прикладне мистецтво: Зевс із блискавкою (бронза, бл. VI ст. до н.е.). Ф.Жирардон «Викрадення Прозерпіни» (бронза). Мірон, Дискобол (460 р. до н.е.). С.Піменов «Аполлон на квадризі». Скульптурна група на споруді Академічного театру ім. О.Пушкіна (Александрінського) у Петербурзі. Метопа храму Зевса в Олімпії (бл. 460 р. до н.е.). Маленький Геракл душить змія. Римська копія (II ст. до н.е.)</p>

1	2	3	4
8	<p>ГОМЕР. «Іліада»: <i>Заспів</i> (пісня 1, вірші 1—10), <i>«Щит Ахілла»</i> (пісня 18, вірші 478—608), <i>«Гектор і Андромаха»</i> (пісня 6, вірші 369—503); <i>«Двобій Ахілла й Гектора»</i> (пісня 22, вірші 139—411), <i>«Пріам у Ахілла»</i> (пісня 24, вірші 469—670).</p> <p>Гомер — легендарний основоположник європейської літератури. Гуманістичний пафос «Іліади» — осуд війни та її жорстокості, співчуття людському горю, повага до людини, поетизація її героїзму та подвигу. Громадянський характер творів античної літератури. Образи Ахілла й Гектора як уособлення ідеалу людини, героя, воїна.</p> <p>«Одіссея»: <i>Заспів</i> (пісня 1, вірші 1—21), <i>«Аед Демодок»</i> (пісня 8, вірші 486—520), <i>«Одіссея і кіклоп Поліфем»</i> (пісня 9, вірші 181—566), <i>«Одіссея у Кірки»</i> (пісня 10, вірші 91—399); <i>пісня 24</i>.</p> <p>Пригодницький, казковий і побутовий елементи «Одіссеї». Провідні риси образів поеми Гомера. Образ Одіссея: воїна, ватажка, батька, сина, чоловіка, мандрівника, патріота</p>	<p>Учень (учениця): <i>пояснює</i>, чому Гомера вважають легендарним основоположником європейської літератури: поеми «Іліада» і «Одіссея» створені з неймовірною для такої ранньої доби (до VIII ст. до н.е.) художньою майстерністю; <i>встановлює</i> міфологічну та історичну основу поеми «Іліада»; <i>доводить</i> прикладами з тексту, що поеми Гомера є енциклопедією життя стародавніх греків (вірування; соціальне, політичне, культурне, побутове життя тощо); <i>розкриває</i> гуманістичний пафос «Іліади» (Гомер засуджує війну та її жорстокість, співчуває людському горю, поважає людину, поетизує її героїзм та подвиги; <i>визначає</i> роль використання в «Одіссеї» пригодницького (романтика подорожей, відкриття нових для героїв земель тощо), казкового (чарівні персонажі, відвідини Аїду і т.п.) і побутового (побут Ітаки, життя греків і т.п.) елементів; <i>аргументує</i> прикладами з тексту провідний пафос «Одіссеї»; <i>аналізує</i> образ Одіссея як героя епічної поеми; <i>характеризує</i> засоби творення образу; <i>наводить приклади</i> впливу на розвиток світового літературного процесу (наприклад, що «Енеїда» римлянина Вергілія написана під впливом «Іліади» й «Одіссеї», а, відтак, і перший твір нової української літератури — «Енеїда» І.Котляревського є</p>	<p>Література: М.Рильський «Олександрія» («Під синім полум'ям святого неба ріс Олександр. Він Гомера вчив...»); «Ні, зорянице, злотом і рубіном...»; «Як Одісей, натомлений блуканням...»; «Діти» («По довгім плаванні вернувши в отчий дім...»). Вергілій «Енеїда». О.Мандельштам «Безсоння. І Гомер. І пружність парусів...». Е.Фрід «У Середземному морі...»</p> <p>Образотворче мистецтво: Ж.Л.Давид «Андромаха, яка плаче за Гектором». О.Іванов «Пріам, який просить в Ахілеса тіло Гектора». Я.Йорданс «Одісей у печері Поліфема». А.Лосенко «Прощання Гектора з Андромахою» (1773, Державна Трет'як. галерея, Москва). Ілюстації Д.Бісті до «Одіссеї».</p> <p>Музика: У.Уолтон «Іліада» (опера). Опері К.Монтеверді «Повернення Улісса на батьківщину», Г.Форе «Пенелопа» (1913).</p> <p>Театр і кіно: Худ. фільм «Одіссея» (реж. А.Кончаловський, США). Худ. фільм «Подвиги Геракла» (США).</p> <p>Скульптура, архітектура, прикладне мистецтво: Гомер. Бюст (II—I ст. до н.е.). Скульптурна група «Осліплення Поліфема» (II—I ст. до н.е.). «Одісей вбиває женихів». Розпис скіфоса (V ст. до н.е.). Розпис чорнофігурної амфори «Ахілл та Аякс»</p>

1	2	3	4
		<p>літературним відлунням поем Гомера).</p> <p><i>ТЛ</i> Визначення понять <i>гекзаметр, епічна поема; постійний епітет</i></p>	<p>(540—530 рр. до н.е.)</p>
6	<p>ТІРТЕЙ (сер. VII ст. до н.е.). «Добре вмирати тому...»</p> <p>АРХІЛОХ (сер. VII ст. до н.е.). «Серце, серце...», «Хліб мій на списі замішений».</p> <p>АЛКЕЙ (VII—VI ст. до н.е.) «Міддю сяє великий дім...», «Ані башти грізні...», «З краю світу прийшов ти...».</p> <p>САПФО (VII—VI ст. до н.е.) «До богів подібний...», «Жереб мені випав такий...»</p> <p>АНАКРЕОНТ (бл. 570—487 рр. до н.е.). «Принеси води...», «Сумно жити, не кохавши...», «Дай мені Гомера ліру...»</p> <p>Давньогрецька лірика як синтез поезії та музики. Злиття в ній особистих почуттів і переживань поета з реаліями життя, утвердження самоцінності людської особистості. Види давньогрецької лірики (декламаційна: елегія і ямби; пісенна: сольна і хорова), її вплив на всесвітній літературний процес</p>	<p>Учень (учениця): <i>пояснює</i> особливості давньогрецької лірики («лірика» від «ліра», музичний інструмент, під акомпанемент якого виконувалися вірші); <i>визначає</i> різні види та найвидатніших представників давньогрецької лірики: декламаційну лірику та її різновиди — елегію (Тіртеї) і ямби (Архілох); сольну пісенну лірику (Алкеї, Сапфо, Анакреонт); <i>розкриває</i> провідну тематику творчості: а) творця елегій Тіртея: оспівування патріотизму і мужності («Добре вмирати тому...»); б) творця ямбів Архілоха: звеличення стійкості у змінах долі («Серце, серце...»), мужності («Хліб мій на списі замішений»); в) творців сольної пісенної лірики Алкея: заклик до політичної боротьби («Міддю сяє великий дім...»), патріотичні мотиви («Ані башти грізні...»), оспівування воїнської доблесті («З краю світу прийшов ти...»); Сапфо: поетизацію кохання («До богів подібний...»), краси («Жереб мені випав такий...»), а також Анакреонта — оспівування життєвих насолод («Принеси води...»); <i>пояснює</i> прагнення послідовників Анакреонта до поетичного натхнення і таланту, рівного натхненню і талантові Гомера, але не до воєнної проблематики гомерівського епосу («Дай мені Гомера ліру...»).</p> <p>виразно <i>читає</i> поезії</p>	<p>Література: А.Кримський «Із Сапфо» («То щастя небесне — сидіти з тобою! Зрівнявся з богами щасливець такий...»), «З Анакреонта» («Що за гарна деревина! В холодку посидьмо час...»).</p> <p>О.Пушкін «Гроб Анакреонта» («Все в таинственном молчаньи...»).</p> <p>Скульптура, архітектура, прикладне мистецтво: Діадох (бронза, 160—150 рр. до н.е., Рим, музей терм). Вмираючий галл, із Пергаму (мармур, II ст. до н.е., Рим, Капітолійський музей). Арес, що відпочиває. Римська копія з грецького оригіналу (IV ст. до н.е., Париж, Лувр)</p>

1	2	3	4
		<p>давньогрецьких ліриків (од-ну — напам'ять) і аналізує їх. ТЛ Поняття про лірику; вокальну (сольну та хорову) і декламаційну еллінську лірику; ямби і елегію; анакреонтичну поезію</p>	
7	<p>ЕСХІЛ (бл. 525 — бл. 456 рр. до н.е.). «Прометей закутий». Розповідь Прометея про його благодіяння людям (епісодій 2, вірші 436—525). СОФОКЛ (497 або 495 — 406 рр. до н.е.). «Антигона». Пісня хору «Дивних багат в світі див» (стасим I, вірші 332—383). Культ Діоніса і виникнення еллінської трагедії та комедії. Театр у Давній Греції, його особливості та виховна роль. Витоки давньогрецької трагедії та комедії. Есхіл, Софокл і Еврипід — найвідоміші давньогрецькі трагіки, особливості їхньої творчості. Аристофан і Менандр — найвидатніші еллінські комедіографи. «Політична» комедія Аристофана й сімейно-побутова комедія Менандра. Вплив давньогрецької драми на розвиток світової літератури. «Батько трагедії» Есхіл і його трагедія «Прометей закутий». Конфлікт між тиранічною владою і силою (Зевс, Кратос, Гефест) і несправедливо покараним титаном Прометеєм. Риси образу Прометея: нескореність, сміливість і мужність, готовність пожертвувати собою задля інших, його безкорислива</p>	<p>Учень (учениця): <i>характеризує</i> роль давньогрецького театру у громадянському і культурному житті держави; <i>визначає</i> внесок Есхіла і Софокла у розвиток драматургії; <i>аналізує</i> тематику та проблематику трагедій Есхіла і Софокла; <i>порівнює</i> образ Прометея в міфології та трагедії Есхіла «Прометей закутий»; <i>пояснює</i>, чому стасим «Дивних багат в світі див» із трагедії Софокла «Антигона» називають «гімном людині» (в цих рядках — захоплення допитливістю і розумом людини); <i>наводить приклади</i> впливу давньогрецької трагедії на розвиток світової літератури і театального мистецтва. ТЛ Поглиблення поняття про трагедію, драматичний конфлікт. Поняття про антитезу як художній засіб і композиційний прийом</p>	<p>Література: Комедії Плавта і Теренція. Т.Шевченко «Кавказ» («...Споконвіку Прометея там орел карає...»); Леся Українка «Кассандра» («...Був Прометей і був Епіметей...»); М.Рильський «Прометей» («Прометею, Прометею! Одлетів твій коршак хижий...»); Л.Костенко «Вітри гули віолончеллю...» Л.Стафф «Прометей» («На ліву ногу Зевс якось-то з ліжка встав...»); Анна Ахматова «Смерть Софокла» («Вночі на дім Софокла з хмар орел злетів...»); Музика: Г.Форе «Прометей» (симфонія). О.Скрябін «Прометей» (Поема вогню) (симфонічна поема). Х.Перрі «Визволений Прометей» (1880) (хорова кантата). А.Онеггер «Антигона» (опера, 1924). К.Орф «Антигона» (опера, 1949). Л. ван Бетховен «Прометей» (балет). Театр і кіно: Трагедія «Антигона» (реж. Ж.Ануй). Худ. фільм «Антигона» (реж. Г.Дзавелас). Скульптура, архітектура, прикладне мистецтво: Мармуровай бюст «Есхіл». (V ст. до н.е.).</p>

1	2	3	4
	<p>допомога людям. Твори Софокла як найдосконаліший тип античної трагедії (Аристотель «Поетика», розд. 4). Фіванський цикл міфів і трагедія «Антигона». Неможливість для дочок Іокасти й Едіпа, Антигони й Ісмени виконати водночас два обов'язки: родинний і громадянський як головний конфлікт трагедії. Антитеза образів Антигони й Ісмени. Конфлікт між Креонтом і Гемоном. Незламність Антигони, її сміливість і стійкість у протистоянні жорстокій владі. Звеличення людини в пісні хору «Дивних багато в світі див» (стасим I, вірші 332—383)</p>		<p>Прометей з вогнем і сатири (фрагмент розпису кратера, бл. 410 р. до н.е.). Ф.Гордєєв «Прометей» (1769). Антигона (фрагмент розпису апулійської амфори, IV ст. до н.е.)</p>
4	<p>ГЕРОДОТ (між 490 і 480 — бл. 426 рр.). «Про походження скіфів» («Історія», книга 4, «Мельпомена», § 5—13). Аристотель (384—322 рр. до н.е.) «Поетика» (розд. 4 про трагедію) Плутарх (бл. 46 — бл. 127 рр.) «Порівняльні життєписи» (2—4 портрети за вибором учителя та учнів). «Батько історії» Геродот. Його найголовніша праця «Історія», реальність і вимисел у ній. Пізніший її розподіл на 9 книг, кожна з яких отримала ім'я однієї з дев'яти Муз. Фрагмент «Про походження скіфів» — найперша в світовій історіографії згадка про нині українські терени («Історія», книга 4, «Мельпомена», § 5—13). Три версії</p>	<p>Учень (учениця): <i>називає</i> найвидатніших представників еллінської історіографії й філософської прози та їхні твори; <i>виразно читає і аналізує</i> уривки з творів Геродота, Плутарха та Аристотеля; <i>розкриває</i> роль Геродота, Плутарха та Аристотеля у становленні історіографії та філософської прози; <i>характеризує</i> особливості творчості Геродота, Плутарха та Аристотеля; <i>дає визначення</i> поняття катарсис та мімезис і на основі вивчених творів наводить приклади їхнього функціонування. ТЛ Початкове поняття про катарсис і мімезис (мімесис)</p>	<p>Література: «Повість минулих літ». Горацій «Послання до Пізонів». Н.Буало «Мистецтво поетичне». П.Верлен «Поетичне мистецтво». Образотворче мистецтво: Рембрандт «Аристотель з бюстом Гомера» (1653). Ж.Л.Давид «Смерть Сократа» (1787). Рафаель «Афінська школа». Музика: Симфонічна драма Е.Сатті «Сократ» (у 3-х частинах). Скульптура, архітектура, прикладне мистецтво: Статуя римлянина з портретами пращурів (мармур, 25—21 рр. до н.е.). Демосфен (римська копія статуї, III ст. до н.е.). Сократ (римська копія з оригіналу Лісиппа, 320 р. до</p>

1	2	3	4
	<p>походження скіфів, міфічний елемент у них: еллінський герой Геракл і напівжінка-напівзмія як міфічні «пращури» скіфів тощо. Реальні факти в згаданому уривкові: назви народів і країн, згадка про міграцію племен і її причини тощо.</p> <p>«Порівняльні життєписи» Плутарха (бл. 46 — бл. 127 рр.) — яскравий факт всесвітньої історіографії, галерея паралельних портретів видатних греків і римлян.</p> <p>«Поетика» Аристотеля (384—322 рр. до н.е.) як початок теоретичного осмислення літератури. Розробка вчення про трагедію</p>		н.е.)
5	<p>Публій ВЕРГІЛІЙ Марон (70—19 рр. до н.е.). «Буколіки» (4 еклога), «Енеїда»: <i>Застів</i> (книга 1, вірші 1—33), <i>Пророцтво Анхіза в Аїді про майбутню славу Риму</i> (книга 6, вірші 752—853), <i>Щит Енея</i> (книга 8, вірші 626—731). Поема «Енеїда» як літературна обробка римської легенди про троянця Енея — засновника Риму. Творче наслідування поем Гомера: «одіссея» мандрів Енея та «іліада» його битв. Поетизація римської доблесті, патріотичного служіння державі, величі Риму як провідні настанови й основний пафос поеми</p>	<p>Учень (учениця): <i>ілюструє</i> значення творчості Вергілія як найвидатнішого давньоримського поета, творця національного героїчного епосу; <i>аргументує</i>, що «Енеїда» є літературною обробкою римської легенди про троянця Енея — легендарного засновника Риму; <i>визначає</i> провідну думку поеми «Енеїда» (звеличення Риму; головним героєм «Енеїди» є не Еней, а Рим); <i>знаходить</i> спільні елементи у поемах «Енеїда» Вергілія та «Іліада» та «Одіссея» Гомера (за умови готовності — з трагедією Котляревського)</p>	<p>Література: І.Котляревський «Енеїда». М.Зеров «Вергілій» («Мужик із Мантуї, повільний і смаглявий...»); М.Рильський «Анхізів син, вклонившись богині...» Образотворче мистецтво: Невідомий нідерландський майстер кінця XVI ст. «Знищення Трої». П.Герен «Еней і Дідона» (бл. 1815 р.) Музика: Г.Перселл «Дідона та Еней» (опера, 1689). М.Лисенко «Енеїда» (опера). С.Бедусен «Енеїда» (бурлеск-опера на 2 дії). Скульптура, архітектура, прикладне мистецтво: «Публій Вергілій Марон з музами Кліо та Мельпоменою» (мозаїка Римської вілли в Гадруметі). П.Лепотр «Еней, Анхіс і Асканій» (бронза, кін. XVII — сер. XVIII ст.). «Вовчиця з Капітолію» (бронза, поч. V</p>

1	2	3	4
			ст. до н.е.)
4	<p>Квінт ГОРАЦІЙ Флакк (65 — 8 рр. до н.е.). «До Мельпомени» (3, 30); «До Манлія Торквата» (4, 7); «До Пізонів» (зб. «Послання», кн. 2). Ода «До Мельпомени» Горація як початок традиції підведення поетом підсумку свого творчого шляху. Мотив увічнення пам'яті про поета у його творчому доробкові, який буде потрібен майбутнім поколінням. Вірш «До Пізонів» як початок традиції повчання «мистецтва поетичного». Вплив Горація на літературно-теоретичну думку і художню творчість Ренесансу, бароко, класицизму.</p> <p>Публій ОВІДІЙ Назон (43 р. до н.е. — бл. 18 р. н.е.). «Метаморфози» («Чотири покоління людей» (1, 89—150), «Потоп» (1, 253—312), «Філемон і Бавкіда» (8, 611—724), «Орфей» (10, 1—82), «Пігмаліон» (10, 220 (243)—295), «Сумні елегії» («Прощання» (1, 3), «Зима на чужині» (3, 10)). Овідій та його відома поема «Метаморфози». Міфологічна основа розділу «Чотири покоління людей». Елегія «Зима на чужині», втілення в ній душевних переживань поета</p>	<p>Учень (учениця): виразно <i>читає</i> вірші Горація та Овідія, аналізує їх; <i>пояснює</i>, за яким принципом Овідій у «Метаморфозах» визначає чотири покоління людей, вживаючи назви різних металів; <i>тлумачить</i> моральний сенс класифікації Овідія: прихований докір людству, яке «проміняло золото на залізо», дозволило «вийти на люди <i>Війні</i>» та іншим нещастям; <i>пояснює</i>, чому елегія «Зима на чужині» пронизана настроями смутку, щирих душевних переживань Овідія (поет-вигнанець сумує за Римом, але ніколи вже не побачить своє рідне місто)</p>	<p>Література: В.Шекспір «Державців монументи мармурові...». Дж.Донн «Пощо тобі, Шекспіре, те каміння?...». О.Пушкін «Я пам'ятник себе воздвиг нерукотворный...». М.Рильський «Я пам'ятник собі поставив нетривалий...», «Пушкіну» («Ти пам'ятник собі воздвиг нерукотворний...»), «Поетичне мистецтво» («Лише дійшовши схилу віку...») Н.Буало «Мистецтво поетичне» («Дійти поезії парнаських верховин...») П.Верлен «Поетичне мистецтво» («Найперше — музика у слові!...») Л.Глібов «Журба».</p> <p>Образотворче мистецтво: Ілюстрації Ф.Константинова «До од Горація». Ілюстрації П.Пікассо (1930) до «Метаморфоз» Овідія.</p> <p>Музика: Р.Штраус «Метаморфози».</p> <p>Скульптура, архітектура, прикладне мистецтво: Муза Мельпомена (I—II ст. н.е.). Теллус Італія з вітрами суші й моря. Рельєф Вівтаря світу в Римі (мармур, XIII—IX ст. до н.е.). Римський форум, 40—20 рр. до н.е. (реконструкція). Юпітер (римська статуя, I ст. до н.е.) Октавіан Август (скульптура, I ст. н.е., Ермітаж, Санкт-Петербург)</p>
3. Жанрово-тематичне розмаїття середньовічної літератури (40 год)			
3	Середньовіччя як історична і культурна доба, її хронологічні межі. Основні культурно-історичні	Учень (учениця): <i>називає і пояснює</i> хронологічні межі доби Середньовіччя: від V (476 рік — падіння Риму,	

1	2	3	4
	<p>регіони Середньовіччя (європейський, близько- й середньосхідний, індійський, далекосхідний). Риси спільності літературного розвитку Середньовіччя: спільність етапів, загальних закономірностей, складу літератур, їхніх родів і видів. Особливості розвитку літератур різних регіонів: зв'язок зі світовими релігіями, регіональні й національні мови, традиції. Міжрегіональні та міжнаціональні літературні зв'язки Середньовіччя, їх специфіка</p>	<p>Західної Римської імперії) до XV ст. (падіння Візантії; географічні відкриття, в т.ч. Америки; винахід книгодрукування); <i>визначає</i> основні культурно-історичні регіони Середньовіччя і називає їхні найвизначніші культурні здобутки; <i>характеризує</i> особливості розвитку культурних регіонів Середньовіччя; <i>порівнює</i> відомості про культуру Середньовіччя, отримані на уроках всесвітньої історії, історії України та зарубіжної літератури</p>	
4	<p>Із китайської лірики. Лі Бо (701—762). «Входжу в річку...», «Печаль на яшмовому ганку». «Вулкан поезії» Лі Бо, вишуканість і тонкий ліризм його поезії. Свіжість і несподіваність поетичних асоціацій у вірші «Входжу в річку...» Елегійні мотиви поезії «Печаль на яшмовому ганку». Ду Фу (712—770) «При місяці згадую брата», «Пісня про хліб і шовк», «Повертаються дикі гуси». Лірика китайського поета Ду Фу, її проблематика. Засудження війни у вірші «При місяці згадую брата». Поетизація мирної праці в поезії «Пісня про хліб і шовк», її асоціативний зв'язок із біблійною метафорою про необхідність «перекувати мечі на рала». Мотив ностальгії поета-мандрівника за батьківщиною в поезії «Повертаються дикі гуси»</p>	<p>Учень (учениця): <i>повідомляє</i> короткі відомості про життя і творчість Лі Бо і Ду Фу; <i>пояснює</i>, чому творчість китайців Лі Бо і Ду Фу вважається вершиною світової лірики: а) <i>висловлює</i> власні судження про поетичні асоціації у вірші Лі Бо «Входжу в річку...», про елегійні мотиви його поезії «Печаль на яшмовому ганку»; б) <i>виразно читає і аналізує</i> вірші китайських ліриків; <i>визначає</i> провідні думки поезій Ду Фу: засудження війни у вірші «При місяці згадую брата»; поетизація мирної праці в поезії «Пісня про хліб і шовк», її асоціативний зв'язок із біблійною метафорою про необхідність «перекувати мечі на рала»; мотив ностальгії поета-мандрівника за батьківщиною в поезії «Повертаються дикі гуси»</p>	

1	2	3	4
4	<p>РУДАКІ (бл. 860—941). Газелі, рубаї, бейти.</p> <p>ОМАР ХАЙЯМ (бл. 1048—після 1122). Рубаї.</p> <p>ГАФАЗ (бл. 1325—1389 або 1390). Газелі (<i>вірші за вибором учителя та учнів</i>).</p> <p>Місце персько-таджицької поезії у східній і світовій літературі. Розвиток епічної поезії (Фірдоусі, Нізамі), її перегуки з європейським героїчним епосом і лицарським романом. Розквіт ліричної поезії. Увага до внутрішнього світу людини, найтонших відтінків її почуттів, оспівування жінки, кохання — характерні риси східної середньовічної лірики. Особливості розробки мотиву «поет і влада». Корифеї персько-таджицької лірики. Увага до внутрішнього світу людини, найтонших відтінків її почуттів, оспівування жінки, кохання як характерні риси персько-таджицької середньовічної лірики. Корифеї персько-таджицької лірики, алегорична багатозначність образів їхніх творів. Особливості віршування</p>	<p>Учень (учениця): повідомляє короткі відомості про життя і творчість Рудакі, О.Хайяма і Гафіза; виразно <i>читає</i> вірші персько-таджицьких ліриків (один — напам'ять) і <i>аналізує</i> їх; <i>знаходить</i> в текстах віршів Рудакі, О.Хайяма і Гафіза цитати, що свідчать про увагу поетів до внутрішнього світу людини, найтонших відтінків її почуттів, оспівування жінки, поетизацію кохання («...<i>На душі — скарбниця щастя, я з кохання наче цар</i>» (Гафіз)); <i>пояснює</i> алегоричну багатозначність образів персько-таджицької поезії: наприклад, алегорично-символічні образи троянди і солов'я: «<i>Троянда вранішня ошатністю своєю чарує солов'я, співця свого</i>» (О.Хайям)</p>	<p>Література: Г.Гайне «Поет Фірдоусі» («Золоті і срібні люди!..»); А.Кримський «Поет Фірдоусі (з Гайневих «Романсеро»)» («Є діргеми золотії, єсть і срібнії діргеми...»), «З Гафізових пісень» («Щастя, братику, хвилиночка одна...»), «З «Рубайят» Омара Хайяма» («Знов фіалочка на себе синє вбрання надіва...»), «Крапельника тихо плакалась на розлуку з морем...»); В.Мисик «Рудакі» («Старий платан розп'яв м'язисте віття...»), «Омар Хайям» («Який гончар байдужий рік у рік...»).</p> <p>Образотворче мистецтво: В.Верещагін «Двері Тамерлана (1872—1873). С.Чуйков «Пісня кулі» (1959).</p> <p>Театр і кіно: С.Баласанян «Лейлі і Меджнун» (балет).</p> <p>Скульптура, архітектура, прикладне мистецтво: Мавзолей Ісмаїла Самані в Бухарі (кін. IX — поч. X ст.). Мечеть в Ісфахані (Іран, XI ст.). Гур-Емір (гробниця Тамерлана та його нащадків) у Самарканді (поч. XV ст.)</p>
4	<p>Спільна вихідна основа європейської середньовічної літератури, її складові: міфологія та фольклор постантичних народностей, християнство та антична спадщина. Клерикальна і світська література. Середньовічна література Західної Європи. Інтенсивний розвиток світської літератури Високого</p>	<p>Учень (учениця): <i>визначає</i> вихідну основу європейської середньовічної літератури; <i>називає</i> характерні особливості європейських середньовічних літератур; <i>виділяє</i> особливості культури Київської Русі; <i>називає</i> імена найяскравіших представників літератури і культури Середньовіччя</p>	<p>Література: М.Павич «Хозарський словник», «Дамаскин», «Внутрішній бік вітру»</p>

1	2	3	4
	<p>Середньовіччя (XI—XIV ст.), її роди і жанри. Розквіт ліричної поезії.</p> <p>Візантійська література, її найвидатніші представники Іоанн Златоуст, Роман Солодкоспівець, Іоанн Дамаскін. Своєрідність візантійської літератури та її вплив на літературу Київської Русі. Слов'янська епічна творчість Середньовіччя.</p> <p>Південнослов'янський героїчний епос. Місце «Слова о полку Ігоревім» серед героїчних епосів європейського Середньовіччя. Література Київської Русі серед інших літератур європейського Середньовіччя</p>		
8	<p>«Пісня про Роланда» (X ст.)</p> <p>«Пісня про Роланда» — французький героїчний епос. Історична правда (похід Карла Великого 778 р. за Піренеї) та вигадка в поемі. Боротьба проти іноземців та іновірців за батьківщину — провідна тема поеми. Роланд — головний герой епосу. Карл як ідеал державної мудрості. Зрадник Ганелон — антипод Карла і Роланда. Співзвучність «Пісні про Роланда» героїчним епосам інших народів світу.</p> <p>Жанрові особливості героїчного епосу. Античні та середньовічні героїчні епоси, їхня порівняльна характеристика.</p> <p>Провідна тематика середньовічного героїчного епосу: зображення боротьби проти іноземців та іновірців за батьківщину</p>	<p>Учень (учениця): <i>розрізняє</i> історичну правду (похід Карла Великого 778 р. за Піренеї) та вигадку в поемі: реальний похід був невдалим, а в поемі сказано, що франки завоювали ледь не всю Іспанію; реального Роланда (Хруотланда) вбили християни-баски, а не мусульмани-маври і т.п.; <i>аналізує:</i> а) образ Роланда як головного героя епосу (позитивні риси: сила, сміливість, відданість сюзерену тощо, але й негативна риса — самовпевненість, нерозважливість); б) Карла як ідеалізованого героя, символ державної мудрості; в) зрадника Ганелона як антипода Карла і Роланда; <i>знаходить</i> схожі елементи в античному і середньовічному (за готовності — французькому та інших: іспанській «Пісні про мого Сіда», німецькій «Пісні про</p>	<p>Література: М.Рильський «Сербські пісні» («...Поринув я у світ могутніх юнаків, крилатих коней їх, мечів їх огнецвітних...»).</p> <p>«Слово о полку Ігоревім».</p> <p>Давньоруські билини.</p> <p>«Пісня про Нібелунгів».</p> <p>«Пісня про мого Сіда».</p> <p>Героїчний епос південних слов'ян.</p> <p>Образотворче мистецтво: П.Учелло «Битва при Сан Романо» (XV ст.). Ілюстрації І.Архіпова (1958) та Д.Бісті (1976).</p> <p>Скульптура, архітектура, прикладне мистецтво: Статуетка Карла Великого (бл. 860—870 рр.)</p>

1	2	3	4
	та християнську віру	<p>Нібелунгів», давньоруському «Слові о полку Ігоревім») національних героїчних епосах; <i>пояснює</i> причини уславлення військової доблесті й вірності монарху; <i>висловлює</i> особисте ставлення до проблем, що піднімаються в епосі, аргументуючи свою точку зору прикладами і цитатами з тексту. ТЛ Поглиблення поняття про <i>героїчний епос, нафос художнього твору, клерикальну літературу</i></p>	
5	<p>«Роман про Трістана та Ізольду» Рицарський роман Середньовіччя як своєрідна жанрова структура. Поєднання міфологічних і фольклорних мотивів у рицарському романі. Цикл романів про короля Артура та рицарів «Круглого столу», його головні образи. Народна легенда про рицаря Трістана та його кохання до Ізольди. Популярність сюжету про Трістана та Ізольду в Середньовіччі. Реальність і фантастика в романі. Рицарський побут і мораль. Уславлення всепереможного кохання. Психологізм роману. Віршована реконструкція та прозаїчний переказ роману Жозефом Бедьє. Переклад цього переказу М.Рильським. Образи роману у всесвітній літературі</p>	<p>Учень (учениця): <i>визначає</i> своєрідність жанрової структури рицарського роману; виразно <i>читає і аналізує</i> окремі оповідки з реконструкції роману Ж.Бедьє; <i>пояснює</i> роль фантастичного елементу у романі, <i>знаходить</i> зв'язок роману з чарівною казкою і з середньовічним <i>характеризує</i> головні образи роману, їх роль у розвитку сюжету; <i>висловлює</i> власні судження стосовно проблем, що піднімаються у творі; <i>наводять</i> приклади зображення рицарського побуту і моралі у творі; <i>аргументує</i> прикладами з твору твердження про те, що у романі услаблюється всеперемагаче кохання. ТЛ Поняття про <i>рицарський роман</i> героїчним епосом;</p>	<p>Література: Леся Українка «Ізольда Білорука». М.Рильський «Трістан коня сідлає...» Л.Костенко «Ластівки тікають із Європи...», «Апологія лицарства» («Там, за віками, за гірким туманом, де трубить вічність у Роландів ріг...») Марк Твен «Янки при дворі короля Артура». Т.Манн «Трістан». Образотворче мистецтво: Мініатюра «Трістан і Ізольда» (1275). Ілюстрації до роману Ж.Бельдьє «Трістан і Ізольда» В.Носкова (1967) і В.Василенка (1972). В.Волович. Ілюстрації до роману Ж.Бельдьє «Трістан і Ізольда». Малюнки О.Бердслі. Музика: Р.Вагнер «Трістан та Ізольда» (опера, 1859).</p>
2	Творчість провансальських трубадурів, її жанрово-тематичне та стильове багатство, ідейно-художні особливості.	<p>Учень (учениця): <i>визначає</i> творчість провансальських трубадурів і вагантів як вершинні явища західноєвропейської</p>	<p>Література: Г.Гайне «Жоффрау Рюдель і Мелісанда Тріполі». Е.Ростан «Далека мрія». А.Кримський «З Ростана»</p>

1	2	3	4
	<p>Джауфре РЮДЕЛЬ (сер. XII ст.) Канцона («Мені під час травневих днів...»).</p> <p>Бертран де БОРН (бл. 1140 — бл. 1215). «Сирвента» («Люблю травневий світлий час...»).</p> <p>Твори Дж.Рюделя та Б. де Борна як втілення світосприйняття значної частини західноєвропейського рицарства.</p> <p>Продовження традицій провансальських трубадурів у ліриці труверів і мінезінгерів.</p> <p>Уславлення любові до жінки, бойової звитяги, служіння сюзерену — провідні мотиви творчості трубадурів, труверів і мінезінгерів</p>	<p>середньовічної поезії; <i>пояснює</i>, в чому полягають особливості рицарської поезії (провідні теми служіння сюзерену, оспівування війни, поклоніння Чарівній дамі, поетизація кохання); визначає канцону Дж.Рюделя «Мені під час травневих днів...» як характерний твір рицарської поезії: знаходить приклади звертання до Чарівної дами, втілення в ньому специфічного рицарського культу Чарівної Дами з його формулою «кохання віддалік» — піднесеного, духовного почуття до жінки, якої рицар, можливо, жодного разу не бачив;</p> <p><i>висловлює</i> судження про особливості втілення ідеалів рицаря в сирвенті Б. де Борна «Люблю травневий світлий час...»: оспівування мужності, сміливості вояків під час бойових дій; заклик до війни як «нормального» стану середньовічного рицарства («...Барони! Жить війною нам краще, ніж на схилі днів закладом селищ і ланів...»)</p>	<p>(«Обняти білявку...»).</p> <p>Леся Українка «Давня казка».</p> <p>Данте «Божественна комедія» («Пекло»).</p> <p>Г.Гайне «Бертран де Борн» («Шляхетну й горду мав статуру...»).</p> <p>Ремінісценції («спогади» — запозичення, цитування) з провансальської лірики в поезіях Юрія Клена, М.Рильського. Л.Костенко. «Апологія лицарства» («Там, за віками, за гірким туманом...»); «Майже переклад з провансальської...» («Я лицар і поет...»)</p>
2	<p>Із лірики вагантів</p> <p>«Орден вагантів», «Бідний студент», «Безтурботна пісня», «Gaudeamus».</p> <p>Своєрідність поезії вагантів, її провідні теми.</p> <p>Західноєвропейські ваганти й українські мандрівні дяки</p>	<p>Учень (учениця):</p> <p><i>визначає</i> характерні риси лірики вагантів: іронічне ставлення до свого суспільного стану;</p> <p><i>виразно читає та аналізує</i> один із творів середньовічних європейських поетів;</p> <p><i>співвідносить</i> творчість поетів з культурно-історичними регіонами доби Середньовіччя:</p> <p>а) <i>далекосхідного</i>: творчість китайських поетів Лі Бо і Ду Фу; б) <i>середньосхідного</i>: персько-таджицьку поезію (Рудакі, О.Хайям, Гафіз); в) <i>європейського</i>: творчість провансальських трубадурів</p>	<p>Література:</p> <p>Бурлескно-травестійна творчість мандрівних дяків. К.Орф «Carmina burana» (ораторія).</p> <p>Образотворче мистецтво:</p> <p>Караваджо «Лютність» (кін. XVI — поч. XVII ст.).</p> <p>Портрет В. фон Ешенбаха (мініатюра в рукописі Гейдельберзького університету, XIV ст.).</p> <p>А.Дюрер «Лицар, смерть, чорт» (1513).</p> <p>Музика:</p> <p>О.Глазунов «Пісня менестреля».</p> <p>Д.Тухманов «Хвилями моєї</p>

1	2	3	4
		(Дж.Рюделя, Б. де Борна) та вагантів	пам'яті» (цикл пісень). Скульптура, архітектура, прикладне мистецтво: Собор у Реймсі (XIII ст.). Скульптура вершника з Бамберзького собору (бл. 1235). Маркграф Еккехард і маркграфиня Ута (статуя західного хору в соборі м.Наумбург, бл. 1255—1265)
8	<p>Аліг'єрі ДАНТЕ (1265—1321). «Божественна комедія» («Пекло»; «Рай», пісня XXXIII, вірші 115—145).</p> <p>Поема «Божественна комедія» — філософсько-художній синтез середньовічної культури. Сон Данте протягом Великоднього тижня 1300 року і композиційна будова поеми. Бачення світу в поемі, її алегоричний зміст</p>	<p>Учень (учениця): <i>повідомляє</i> короткі відомості про життя і творчість Данте; <i>пояснює</i>, що Данте — видатний мислитель і поет Італії, який жив на межі Середньовіччя і Відродження, а його поема «Божественна комедія» є філософсько-художнім синтезом (узагальненням найвищих досягнень) середньовічної культури; <i>аналізує</i> ключові фрагменти «Божественної комедії» (передовсім «Пекла»); <i>складає</i> план першої частини «Божественної комедії» (дев'ять кіл Пекла: кого за що карають) та визначає її роль у композиційній будові твору; <i>висловлює</i> особисте ставлення до проблем, що піднімаються в поемі, аргументуючи свою точку зору прикладами і цитатами з тексту. ТЛ Визначення поняття <i>терцина</i> (тривірш, розмір строф «Божественної комедії»)</p>	<p>Образотворче мистецтво: С.Боттічеллі. Ілюстрації до «Чистилища» (1481). Д.Россетті «Сон Данте» (кін. XIX ст.). Е.Делакруа «Данте і Вергілій у Пеклі» (XIX ст.). М.Піков «Божественна комедія» (1961). Ілюстрації Д.Флаксмена (1802), В.Блейка (1825—1827), Р.Гуттузо (XX ст.). Музика: Ф.Ліст «Після читання Данте. Фантазія-соната» (1834), «Симфонія до «Божественної комедії» Данте» (1856). П.Чайковський Симфонія-фантазія «Франческа да Раміні» (1876). С.Рахманінов. Опера «Франческа де Раміні» (1904). Скульптура, архітектура, прикладне мистецтво: Палаццо Фарнезе в Римі (1514—1589) (арх. А.Сангалло та ін.). Бронзовий бюст Данте (XV ст., Неаполь). Гробниця Данте. Равенна</p>
4. Злет людського духу в літературі доби Відродження (37 год)			

1	2	3	4
3	<p>Доба європейського Відродження (Ренесансу), її хронологічні межі. Ренесанс як світоглядний переворот і художня система. Ідейний рух гуманізму. Роль античності: творення нового з поглядом, зверненим у минуле. Жанрово-стильова система літератури Ренесансу. Література і мистецтво Відродження, зв'язок і співвідношення між ними. Перехідний характер ренесансної культури й літератури. Ренесанс і українська література</p>	<p>Учень (учениця): <i>пояснює</i>, чому Відродження (Ренесанс) називають світоглядним переворотом (змінилася середньовічна система поглядів на світ, місце в ньому людини, яка стала вважатися вінцем усього суцього на Землі, саме увага і повага до людини (humanis) дали поштовх гуманізові); <i>ілюструє</i> судження про те, чому саме античність стала ідеалом Відродження: в добу античності найбільша увага митцями і науковцями теж, як і під час Ренесансу, приділялася людині — «Дивних багато в світі див, Найдивніше із них — людина» (Софокл. «Антигона»); <i>синтезує</i> відомості про культуру Відродження, отримані на уроках всесвітньої історії та зарубіжної літератури</p>	<p>Живопис і скульптура Ренесансу</p>
4	<p>Франческо ПЕТРАРКА (1304—1374). «Книга пісень»: «Благословенні місяць, день і рік...», «Як не любов, то що ж це бути може...», «Щасливі квіти й благовісні трави», «Де погляд ніжний, де чарівний вид...», «Ні зоряних небес мандрівні хори...» Ф.Петрарка — видатний італійський поет-гуманіст. Багатство людської душі, краса і щирість людських почуттів, оспівування кохання в «Книзі пісень». Любов Петрарки до Лаури як джерело його інтимної лірики. Образ Лаури у творах Ф.Петрарки. Художня і психологічна своєрідність лірики Ф.Петрарки</p>	<p>Учень (учениця): <i>повідомляє</i> короткі відомості про життя і творчість Ф.Петрарки; <i>пояснює</i>, чому Ф.Петрарку вважають видатним італійським поетом-гуманістом (його світоглядові й творчості властиві увага до людини, її почуттів, внутрішнього світу); <i>визначає</i> провідні мотиви «Книги пісень»: оспівування багатства людської душі, краси і щирості людських почуттів, кохання до Лаури; <i>пояснює</i>, в чому полягають особливості створення образу Лаури у віршах Ф.Петрарки (ідеалізація, вживання штампів у описові зовнішності); <i>виразно читає</i> сонети Петрарки (один — напам'ять) і <i>аналізує</i> їх</p>	<p>Література: Анна Ахматова «Могла ли Биче словно Дант творить...» Б.Пастернак «Надпись на книге «Сонетов» Петрарки» («За тусклый колер позумента...») Образотворче мистецтво: Петрарка (невідомий майстер, мініатюра, бл. 1400). Ілюстрації А.Гончарова (1955). Музика: Фортепіанні п'єси Ф.Ліста. Д.Шостакович «Сонети Петрарки». Скульптура, архітектура, прикладне мистецтво: Палац дожей у Венеції (1309—1340). Пам'ятник Петрарці в м.Ареццо (Італія)</p>
4	<p>Джованні БОККАЧЧО (1313—1375). «Декаме-</p>	<p>Учень (учениця): <i>повідомляє</i> короткі відомості</p>	<p>Література: Боккаччо в давній</p>

1	2	3	4
	<p>рбн» (2—6 новел за вибором учителя). Боккаччо як зачинатель нової європейської прози. Збірка новел «Декамерон», її композиція і тематичне багатство, оспівування кращих душевних якостей людини</p>	<p>про життя і творчість Дж.Боккаччо; <i>пояснює</i>, чому Дж.Боккаччо вважається зачинателем нової європейської прози; <i>пояснює</i> сенс заголовку збірки новел «Декамерон» («десятиденник») та його зв'язок зі структурою твору (десять днів, у кожному з яких свої оповідки); <i>аналізує</i> приклади зображення в «Декамероні» найкращих душевних поривань і якостей людини: благородства, щедрості, чесності тощо</p>	<p>українській літературі. Маргарита Наваррська «Гептамерон». Образотворче мистецтво: Мініатюра Г. де Метца до «Декамерона» Боккаччо. Ілюстрації Р. де Хоге (1699), Р.Кента (1949). Музика: Опері А.Скарлатті «Грізельда» (1721), А.Вівальді «Грізельда» (1735), Д.Бортнянського «Сокіл» (1786), Ф.Герольда «Погонщик мулів» (1823), Ж.Массне «Грізелідіс» (1901). Скульптура, архітектура, прикладне мистецтво: Посмертний пам'ятник Боккаччо в церкві св. Михайла та Якова, м.Чертальдо (Італія)</p>
12	<p>Мігель де СЕРВАНТЕС СААВЕДРА (1547—1616). «Дон Кіхот» (I частина). Нелегка доля письменника. Роман «Дон Кіхот» — пародія на рицарські романи і трагікомічний епос іспанського життя. Мандри Дон Кіхота у пошуках справедливості. Очікувані та реальні наслідки його вчинків. Романтизм Дон Кіхота та твереза розсудливість Санчо Панси. Дон Кіхот — вічний образ всесвітньої літератури</p>	<p>Учень (учениця): <i>повідомляє</i> короткі відомості про життя і творчість Сервантеса; <i>пояснює</i>, як роман «Дон Кіхот» розпочатий як пародія на рицарські романи переростає в трагікомічний епос іспанського життя (дія перенесена в сучасну письменникові Іспанію, дії героя викликають у читача сміх, але цей сміх має гіркий присмак: Дон Кіхот щиро хоче допомагати людям, але його допомога тільки шкодить їм в умовах нищої дійсності і т.д.); <i>пояснює</i> засоби творення та роль комічного і трагічного у творі; <i>пояснює</i>, що пара несхожих між собою героїв: «романтичний» Дон Кіхот та прагматичний Санчо Панса, які мандрують «великою дорогою», — безумовна знахідка Сервантеса (контраст, зіткнення характерів сприяють</p>	<p>Література: Л.Костенко «Балада моїх ночей» («Коли земля в холодну ніч загиблена...»). П.Верлен «Дон Кіхотові» («О Дон Кіхоте мій, натхненнику богеми!...»). Р.Даріо «Сонет — Сервантесу» («В години смутку й горя — я один...»). Образотворче мистецтво: Ілюстрації У.Хогарда (1732, 1742), Г.Доре (1863), О.Дом'є (1867), Л.Бруні (1924), Кукриніксів (1953). Малюнки Ф.Гойї (1793) та Е.Делакруа (1824) «Дон Кіхот»; К.Коро (1868), В.Серова (1885) і П.Пікассо (1955) «Дон Кіхот і Санчо Панса». Портрет Сервантеса роботи Х. де Хуагери (1606). Музика: Музична картинка А.Рубінштейна «Дон Кіхот» (1870). Р.Штраус. Симфонічні</p>

1	2	3	4
		<p>зацікавленості читача); <i>висловлює</i> судження про те, чому Дон Кіхот став вічним образом світової літератури (образ до такої міри неоднозначний і суперечливий, що кожна генерація знаходить у ньому відповіді на певні «свої» питання і т.п.); висловлює своє особисте ставлення до образу Дон Кіхота (хто він такий: мрійник? дивак? шляхетна людина?..). ТЛ Визначення поняття <i>вічний образ</i> (образ, який за глибинного художнього узагальнення виходить за межі відбитої у творі конкретно-історичної ситуації та системи цінностей, містить невичерпні можливості для філософсько-естетичного осмислення буття); трагічне і комічне</p>	<p>варіації «Дон Кіхот» (1897). А.Кара Караєв. Симфонічі гравюри «Дон Кіхот» (1960). Опери Е.Жак-Делькроза «Санчо Панса» (1897), Ж.Массне «Дон Кіхот» (1910). Л.Мінкус «Дон Кіхот» (балет, 1869). М.Равель. Три пісні для голосу з фортепіано на вірші П.Морана Театр і кіно: Худ. фільм «Дон Кіхот» (1957, реж. Г.Козинцев). Скульптура, архітектура, прикладне мистецтво: Пам'ятник Сервантесу в Мадриді</p>
14	<p>Вільям ШЕКСПІР (1564—1616). «Гамлет»*. Сонети № 121, 130 (інші — за вибором учителя та учнів); Шекспір — геніальний англійський драматург доби Відродження. Трагедія «Гамлет», її філософсько-моральні мотиви. Гамлет — вічний образ світової літератури. Багатогранність шекспірівських характерів. Заглиблення в людську психологію, поетизація людини та краси її почуттів, оспівування кохання і дружби в сонетах Шекспіра. «Гамлет» як <i>інтелектуальна трагедія</i> (в ній розглядаються проблеми сенсу людського буття)</p>	<p>Учень (учениця): <i>повідомляє</i> короткі відомості про життя і творчість Шекспіра; <i>пояснює</i>, що Шекспіра вважають геніальним англійським поетом і драматургом доби Відродження, бо він не мав собі рівних за здатністю заглиблення в людську психологію, її найпотемніші куточки; опоетизував людину та красу її почуттів; досконало володів майстерністю драматурга; <i>називає</i> характерні риси трагедії (гострий, непримиренний конфлікт, загибель головного героя тощо); <i>називає</i> провідні філософсько-моральні мотиви трагедії «Гамлет»: мотив пізнання людиною зла та необхідності боротьби проти цього зла; мотив зіткнення благородства і нищості, гуманіста і дійсності,</p>	<p>Література: М.Рильський «Шекспір» («Блукав я сам у браконьєрським строї...»), «Принц Данський (під хвилино зневіри)» («І раптом тихо так. І лиш півсонний песик...»), «Як Гамлет, придивляюсь я до хмар...». Л.Костенко «Не треба заздрити Шекспіру...». Д.Павличко «Як Гамлет, я ходжу поміж гробами...». Д.Мільтон «Шекспір» («Чи потребує мій Шекспір, щоб люди...») П.Верлен «Гамлет мовить» («Минувся, брате, час гітар, люльок, балів...») А.Рембо «Офелія» («На черной глади вод, где звезды спят беспечно...») Б.Брехт «Про Шекспірову драму «Гамлет» («У цьому тілі млявому й гладкому...») Образотворче мистецтво: Літографія «Театр «Глобус» (XVI ст.).</p>

1	2	3	4
		<p>де панує зло; <i>наводить приклади</i> афористичності мови трагедії <i>(«Бути чи не бути — ось питання», «бідний Йорик», «Якась гнилизна в Датському королівстві» і т.д.);</i> <i>доводить</i>, що Гамлет — вічний образ світової літератури; <i>висловлює</i> особисте ставлення до проблем, що піднімаються в трагедії, аргументуючи свою точку зору прикладами і цитатами з тексту; <i>виразно читає напам'ять і аналізує</i> сонет Шекспіра або монолог Гамлета «Бути чи не бути» (за вибором учня). ТЛ трагічний конфлікт</p>	<p>Ф.Константинов «В.Шекспір» (гравюра). Е.Делакруа «Гамлет і Горацио на кладовищі» (1839). К.Пуркінс «Марш героїв Шекспіра» (1864). М.Врубель «Гамлет і Офелія» (1888). Ілюстрації Б.Дехтярьова. Музика: П.Чайковський «Гамлет» (увертюра-фантазія, 1888). Д.Шостакович «Гамлет» (сюїта, 1932). А.Тома «Гамлет» (опера, 1868). Театр і кіно: Спектакль МХАТа «Гамлет» (1911, реж. К.Станіславський), Московського театру на Таганці (реж. Ю.Любімов). Худ. фільм «Гамлет» (1964, реж. Г.Козинцев). Скульптура, архітектура, прикладне мистецтво: Р.Гауер. Пам'ятник В.Шекспіру та його героям у м.Стратфорд-на-Ейвоні (1888). Пам'ятник Шекспіру у церкві св. Трійці</p>
5. Підсумок (4 год)			
4	Узагальнення та систематизація вивченого протягом року матеріалу	<p>Учень (учениця): <i>повторює, узагальнює і систематизує</i> засвоєні протягом навчального року відомості про особливості перебігу світового літературного процесу (література доби античності, Середньовіччя, Відродження), естетичні здобутки; ТЛ Визначення понять <i>вічний образ, всесвітній літературний процес, гекзаметр, епічна поема, постійний епітет, терцина, (філософська) трагедія</i></p>	

Для вивчення напам'ять

Із давньогрецької лірики (1—2 вірші за вибором учня).

Із давньоримської поезії (1 вірш за вибором учня).
 О.Хайям (2—4 рубаї за вибором учня).
 «Gaudeamus».
 Ф.Петрарка (сонет за вибором учня).
 В.Шекспір. Сонет та монолог Гамлета «Бути чи не бути...»

9 клас

На навчальний рік — 140 год.

На тиждень — 4 год.

Резерв — 14 год.

1	2	3	4
К-ть год	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів	Літературний та культурологічний контекст
1	2	3	4
1. Вступ. Із літератури європейського бароко (12 год)			
2	Криза гуманізму й культури Відродження наприкінці XVI — початку XVII ст. Бароко як новий культурний і художній синтез на новій світоглядній основі. Естетика і поетика літератури бароко. Західноєвропейське та українське бароко	Учень (учениця): <i>характеризує</i> роль кризи гуманізму й культури Відродження у загальному розвитку культури; <i>визначає</i> особливості мистецтва бароко і його світоглядні принципи; <i>називає</i> найвизначніші культурні здобутки доби бароко; <i>пояснює</i> , що бароко є першим художнім напрямом, який охопив практично всю Європу, в т.ч. українські землі; <i>узагальнює</i> відомості про культуру бароко, отримані на уроках всесвітньої історії, історії України та зарубіжної літератури; <i>характеризує</i> особливості розвитку західноєвропейського й українського бароко	Скульптура, архітектура, прикладне мистецтво: Архітектурні барокові комплекси в Україні: мазепинське бароко, львівська школа майстра Пінзеля тощо
4	Джамбаттіста МАРІНО (1569—1625) «Зорі». Дж.Маріно — зачинатель і найвідоміший поет італійського бароко, його вплив на європейську поезію (течія маньєризму). Оригінальна свіжість і емоційність	Учень (учениця): <i>називає</i> представників поезії бароко; <i>виразно читає і аналізує</i> вірші поетів бароко; <i>визначає</i> особливості поезії бароко і наводить приклади з вивчених творів; <i>називає</i> провідні мотиви	Література: В.Шекспір Сонет 66 («Стомившись, вже смерті я благаю...»)

1	2	3	4
	<p>світосприйняття, ускладнена метафорика стилю та їхнє втілення в поезії «Зорі». Низка пишних «барокових» метафор і каскад несподіваних порівнянь у творі.</p> <p>Джон ДОНН (1572—1631) «Розлука без туги», «Мізерна смерте...» Дж.Донн — найвидатніший англійський поет маньєризму, визнаний лідер «метафізичної школи» в англійській поезії першої пол. XVII ст. Поєднання закоханості в земне життя і палкої чуттєвості з трагічними мотивами. Оспівування кохання у вірші «Розлука без туги»: свіжа метафоричність, оригінальний паралелізм у творі. Метафізичні (філософські) мотиви смерті й життя в сонеті «Мізерна смерте...», оптимізм його фіналу («...Смерте, згинь!...»)</p> <p>Андреас ГРІФІУС (1616—1664) «Сльози Вітчизни, рік 1636», «До Євгенії», «Заключний сонет».</p> <p>А.Гріфіус — один із найвідоміших поетів німецького бароко. Тема Тридцятилітньої війни як лейтмотив сонета «Сльози Вітчизни, рік 1636» і всієї творчості поета. Використання в сонеті «До Євгенії» поетики бароко (мінорна тональність, напружена антитеза). Розгорнута метафора як художній засіб і провідний композиційний прийом «Зак-лючного сонета», лаконізм стилю. Трагічний оптимізм твору</p>	<p>лірики бароко; <i>знаходить і пояснює</i> роль метафори в композиції поезії бароко</p>	

1	2	3	4
6	<p>Педро КАЛЬДЕРОН (1600—1681). «Життя — це сон».</p> <p>Кальдерон — видатний драматург і поет іспанського бароко.</p> <p>«Життя — це сон» як втілення світоглядних і художніх принципів бароко. Філософський конфлікт драми. Сильові особливості драми (контраст і антитеза як провідні художні засоби і композиційний стрижень твору; пишні, «надлишкові» барокові метафори тощо). Образ Сехісмундо, духовна еволюція героя.</p>	<p><i>простежує</i> причини і наслідки еволюції, зміни образу Сехісмундо (від напівдикого самітника, через нестриманого тиранічного володаря (його перше звільнення Басиліо), до досконалої, шляхетної особистості (його звільнення бунтівниками);</p> <p>висловлює особисте ставлення до проблем, що піднімаються в трагедії, аргументуючи свою точку зору прикладами і цитатами з тексту.</p> <p>ТЛ Визначення <i>бароко</i> як літературного напрямку XVII ст</p>	<p>Література: Риторична традиція бароко в полемічній літературі І.Вишенського. Метафоричність та алегоричність мови творів Г.Сковороди. Вертепні драми Ф.Прокоповича. Р.Даріо «З Ваших слів «Життя — це сон»...»</p> <p>Образотворче мистецтво: А. ван Дейк «Карл I на полюванні» (бл. 1635).</p> <p>Музика: Музика Генделя, Баха, Вівальді.</p> <p>Скульптура, архітектура, прикладне мистецтво: Собор св. Петра в Римі (1657—1663). Г.Кнобельсдорф Палац Сан-Сусі в Потсдамі (1745—1747)</p>
2. Із літератури класицизму (8 год)			
2	<p>Класицизм як художній напрям у літературі XVII ст. Філософське та естетичне підґрунтя класицизму. Основні правила класицизму. «Мистецтво поетичне»</p> <p>Н.Буало: ідеал прекрасного, культ розуму та основні правила класицизму (трех єдностей; високих і низьких жанрів; єдності змісту та засобів художнього вираження). Висока трагедія як провідний жанр літератури класицизму (П.Корнель, Ж.Расін). Комедія доби класицизму і постать Мольєра</p>	<p>Учень (учениця): <i>характеризує</i> класицизм як могутній європейський художній напрям; <i>визначає</i> основні правила класицизму; <i>наводить</i> приклади найвизначніших здобутків мистецтва класицизму; <i>пояснює</i> зв'язок «Мистецтва поетичного» з «Поетикою» Аристотеля та «Посланням до Пізонів» Горація</p>	<p>Скульптура, архітектура, прикладне мистецтво: І.П.Мартос. Пам'ятник Дюку Рішельє та Потьомкінські сходи як архітектурний ансамбль класицизму (м.Одеса)</p>
6	<p>МОЛЬЄР (1622—1673). «Міщанин-шляхтич». Втілення в «Міщанин-шляхтич» рис класицистичної комедії (герой — носій однієї пристрасті). Висміювання</p>	<p>Учень (учениця): <i>повідомляє</i> короткі відомості про життя і творчість Мольєра; <i>пояснює</i> надміру сильне прагнення буржуа Журдена стати шляхтичем як рису класицистичної комедії, герой</p>	<p>Література: Продовження та розвиток традицій Мольєра в п'єсах Г.Квітки-Основ'яненка, І.Карпенка-Карого, М.Кропивницького, М.Старицького, М.Куліша.</p>

1	2	3	4
	<p>безпідставних претензій буржуа Журдена на аристократизм, інтелігентність і освіченість. Засоби творення смішного в творі. Виховний потенціал комедії</p>	<p>якої часто є носієм якоїсь пристрасі; <i>називає</i> засоби творення комічного в творі (наприклад, прагнення Журдена стати шляхтичем свідомо перебільшене і т.д.); <i>відзначає</i>, що в комедії «Міщанин-шляхтич» реалізована важлива настанова класицизму — прагнення виховати глядача (настанова: «Не будьте такими, як оцей Журден»); <i>висловлює</i> особисте ставлення до проблем, що піднімаються в комедії, аргументуючи свою точку зору прикладами і цитатами з тексту. ТЛ Визначення класицизму як літературного напрямку XVII ст.</p>	<p>Музика: Фрагменти «Ліричних трагедій» Ж.Б.Люлли (1632—1687). Театр і кіно: Вистава театру «Комеді Франсез» (1954, реж. Луї Сеньє). Скульптура, архітектура, прикладне мистецтво: К.Перро Східний фасад Лувра. Париж (1667—1674)</p>

3. Із літератури XVIII століття. Просвітництво (31 год)

3	<p>Просвітництво як літературна епоха. Розмаїття виявів літературного життя: виникнення (сентименталізм) та розвиток (класицизм, реалізм) художніх напрямів, нових жанрів (філософська повість та ін.). Віра в перетворювальну та всепереможну силу людського розуму й освіти — основа ідеології Просвітництва. Ідея «природної людини» — одна з провідних у Просвітництві. Література як засіб пропаганди просвітницьких ідей. Провідні літературні напрями доби Просвітництва: рококо, класицизм, сентименталізм, реалізм, неокласицизм, преромантизм. Виникнення нових літературних жанрів</p>	<p>Учень (учениця): <i>характеризує</i> Просвітництво як ідейний рух і літературну епоху: а) основа ідеології Просвітництва — віра в перетворювальну та всепереможну силу людського розуму й освіти; б) ідея «природної людини» — одна з провідних у Просвітництві; в) художня література — засіб пропаганди просвітницьких ідей; <i>наводить приклади</i> найвизначніших здобутків літератури Просвітництва; <i>називає</i> провідні літературні напрями доби Просвітництва; <i>пояснює</i> роль у розвитку ідеалів Просвітництва французьких енциклопедистів; <i>узагальнює</i> відомості про добу Просвітництва, отримані на уроках всевітньої історії, історії України та зарубіжної літератури</p>	
---	---	---	--

1	2	3	4
	<p>(філософська повість, філософський роман та ін.). Особливості просвітницького руху й літератури в різних європейських країнах. Найвидатніші представники культури доби Просвітництва. Франція як центр просвітницького руху XVIII ст. Помірковані й радикальні течії в ньому. Енциклопедисти. Д.Дідро — естетик і письменник. Ж.Ж.Руссо і руссоїзм</p>		
6	<p>ВОЛЬТЕР (1694—1778). «Простак» Ідейний зміст і художня структура філософської повісті «Простак», сенс її назви. Конфлікт «природної людини» Гурона і французького суспільства як центральний у творі. Антимонархічні та антиклерикальні мотиви твору. Гурон і Гордон у Бастилії. Трагізм долі мадемуазель де Сент-Ів і Гурона</p>	<p>Учень (учениця): <i>повідомляє</i> короткі відомості про життя і творчість Вольтера; <i>пояснює</i> сенс назви філософської повісті «Простак» (Гурон лише на перший погляд «простак», насправді ж він людина непроста і бачить дуже складні проблеми цивілізації); <i>розкриває</i> конфлікт «природної людини» Гурона і французького суспільства як центральний у творі (майже суцільні переваги неосвіченого гуронця над цивілізованими французами: в релігійних, політичних та ін. питаннях); <i>називає</i> непрості проблеми європейської цивілізації, помітні лише оку нецивілізованого «простака» (так, толерантність, релігійна терпимість Простака контрастує з нав'язуванням своєї релігії чужинцю французами-католиками; «свіже око» чужинця краще бачить безглуздість деяких церковних обрядів, несправедливість ставлення католиків до гугенотів; протиприродність суспільного устрою Франції);</p>	<p>Образотворче мистецтво: О.Франгонар. «Молода дівчина, що читає». Ж.Б.Шарден «Атрибути мистецтва», «Атрибути музики» (1765, Лувр). Музика: Ж.Массне. «Сід» (опера). Ж.Б.Люллі, музика до комедій Мольєра. Скульптура, архітектура, прикладне мистецтво: Ж.А.Гудон, статуя Вольтера (1781). Ж.Б.Пігаль, статуя Вольтера (1776)</p>

1	2	3	4
		<p><i>пояснює</i> сутність полеміки Гурона і Гордона в Бастилії (Простак перевершує європейця природною кмітливістю, але й сам удосконалився лише завдяки бесідам із янсеністом і позитивному впливу науки); <i>розкриває</i> сутність трагізму долі мадемуазель де Сент-Ів (чесна дівчина стала жертвою безчесного суспільного устрою) і Гурона (який прийняв посаду фактично із рук вбивці його коханої); <i>висловлює</i> особисте ставлення до проблем, що піднімаються в повісті, аргументуючи свою точку зору прикладами і цитатами з тексту.</p> <p>ТЛ Визначення поняття <i>філософська повість</i>, називає її головні жанрові ознаки (головними героями є не люди, а філософські ідеї; логіка розвитку подій обумовлена не логікою людських вчинків, а логікою філософської полеміки тощо).</p> <p><i>Ілюструє</i> ці ознаки філософської повісті прикладами із «Простака» (головним героєм твору є не Гурон як людина, а <i>ідея природної людини</i> та її конфлікту з вадами цивілізованого суспільства; полеміка Гурона з Гордоном під час перебування в Бастилії є втіленням полеміки Вольтера з Руссо щодо ролі науки в розвитку людства: Руссо, на думку Вольтера, цю роль недооцінював, саме тому Гурон і заявляє, що завдяки науці й спілкуванню з Гордоном він «із тварини перетворився на людину»); <i>пояснює</i>, що француз Вольтер — центральна постать європейського Просвітництва (XVIII ст. — «доба Вольтера»);</p>	

1	2	3	4
		<p><i>наводить</i> приклади багатогранності його творчої діяльності (Вольтер був не лише письменником, а й філософом і історіографом; він одним із перших у Західній Європі написав про Україну і гетьмана Мазепу («Історія Карла XII», розділ IV)</p>	
12	<p>Йоганн Вольфганг ГЕТЕ (1749—1832). Вірші та балади (за вибором учителя та учнів); «Фауст» (I частина), останній монолог Фауста (II частина). Провідні мотиви лірики Гете. Трагедія «Фауст» — вершина його творчості і один із найвидатніших творів світової літератури. Історія створення, композиція та проблематика. Образ Фауста як втілення динамізму нової європейської цивілізації. Пошуки сенсу буття і призначення людини. Опозиція Фауст — Мефістофель, діалектичне вирішення проблеми добра і зла. Фауст і Маргарита</p>	<p>Учень (учениця): <i>повідомляє</i> короткі відомості про життя і творчість Гете; виразно <i>читає</i> та <i>аналізує</i> вірші Гете; <i>визначає</i> провідні мотиви лірики Гете; <i>наводить</i> найвідоміші факти з творчої історії «Фауста», зокрема — про прообраз головного героя, мага-чорнокнижника; про те, що цей твір Гете писав протягом майже всього свого життя і дав у ньому художнє втілення проблем, які його хвилювали; <i>розкриває</i> головну тему трагедії — пошуки людиною сенсу буття і свого призначення; <i>характеризує</i> трагічний конфлікт «Фауст — Маргарита», <i>висловлює</i> своє особисте ставлення до обох героїв, <i>аргументує</i> свої думки цитатами з тексту; <i>тлумачить</i> сенс опозиції Фауст — Мефістофель (з одного боку, спокуса людини таємними знаннями, з другого — перемога людяності над темними силами (абсолютний фінал трагедії)); <i>характеризує</i> образ Фауста як втілення динамізму нової європейської цивілізації (героєві притаманний постійний творчий неспокій, схильність до пошуків нових знань, проникнення в глибинну суть життя тощо); <i>висловлює</i> особисте ставлення</p>	<p>Література: М.Рильський «Війнулася фіранка на вікні...», «Весна за прядкою, мов скромна Маргарита...». М.Гумільов «Маргарита» («Валентин говорить о сестре в кабаке...») М.Булгаков «Майстер і Маргарита». Образотворче мистецтво: Ілюстрації А.Гончарова до «Фауста». М.Врубель «Маргарита», «Фауст і Мефістофель» (декор. панно). Е.Делакруа. Ілюстрації до «Фауста» (1825). Музика: А.Шнітке, «Історія доктора Йогана Фауста» (кантата, 1983). Г.Берліоз «Засудження Фауста» (драматична легенда). Ф.Бузони «Доктор Фауст» (опера). О.Локшин «Пісні Маргарити» (сцени із «Фауста» Гете). Ф.Ліст «Фаус» (симфонія, 1857). Театр і кіно: Телевіз. фільм «Фауст» (реж. М.Казаков). Скульптура, архітектура, прикладне мистецтво: М.Антокольський «Мефістофель» (статуя, мармур, 1883). Пам'ятник Гете і Шиллеру в Веймарі, скульптор Е.Ригель (1857). Пам'ятник Гете у Франкфурті-на-Майні, скульптор Л.Швантхалер (1844)</p>

1	2	3	4
		до проблем, що піднімаються в трагедії, аргументуючи свою точку зору прикладами і цитатами з тексту	
10	<p>Йоганн Крістоф Фрідріх ШИЛЛЕР (1759—1805). Вірші і балади (за вибором учителя та учнів), «Вільгельм Телль». Провідні мотиви лірики Шиллера. Народна драма «Вільгельм Телль», поетизація боротьби за національну незалежність і свободу особистості. Символічний сенс сцени на Рютлі. Геслер і Вільгельм Телль: причини і характер протистояння. Особливості драматичного конфлікту в творі та його художнього втілення</p>	<p>Учень (учениця): <i>повідомляє</i> короткі відомості про життя і творчість Шиллера; виразно <i>читає</i> та <i>аналізує</i> вірші Шиллера; <i>визначає</i> провідні мотиви лірики Шиллера; <i>пояснює</i>, в чому полягає зв'язок народної драми «Вільгельм Телль» з ідеологією Просвітництва: в творі втілені ідея рівності австрійців і швейцарців, а також природного права останніх на самовизначення і державну самостійність; ідея неприпустимості порушення природних прав людини (Геслер не мав права наказувати Теллю збивати яблуко з голови сина) і т.д.; <i>пояснює</i> символічний сенс сцени на Рютлі, де швейцарці різних кантонів об'єднуються для боротьби за незалежність своєї батьківщини, як заклик до національного об'єднання; <i>пояснює</i> протистояння Геслера і Телля як втілення драматичного конфлікту твору: непримиренного конфлікту вільнолюбства і тиранії, природних прав і несправедливих суспільних законів, вільної особистості і тиранічної влади; <i>висловлює</i> особисте ставлення до проблем, що піднімаються в драмі, аргументуючи свою точку зору прикладами і цитатами з тексту; <i>аргументує</i> твердження про те, що німецький поет Шиллер є виразником просвітницьких ідей свободи і справедливості</p>	<p>Образотворче мистецтво: С.Далі (цикл полотен про Вільгельма Телля). Музика: Дж.Россіні «Вільгельм Телль» (опера, 1829). Скульптура, архітектура, прикладне мистецтво: Пам'ятник Шиллеру в Штутгарті роботи Б.Торвальдсена Пам'ятник Шиллеру на дикій скелі у Фірвальдштетського озера, Швейцарія (1859)</p>
4. Із літератури романтизму (37 год)			

1	2	3	4
4	<p>Особливості романтизму як художнього напрямку, його естетичні принципи. Специфіка романтичного світосприйняття. Багатство і розмаїття літератури романтизму, її художні відкриття і найвидатніші представники</p>	<p>Учень (учениця): <i>визначає</i> романтизм як великий художній напрям в Європі та США межі XVIII—XIX ст. і називає його характерні ознаки: а) заперечення раціоналізму, який переважав у добу Просвітництва, культ почуттів людини; б) увага до особистості, її індивідуальних рис; в) неприйняття буденності і звеличення «життя духу»; в) провідні мотиви самотності, світової скорботи (національної туги) і романтичного бунту, нескореності; г) історизм творів і захоплення фольклором</p>	<p>Музика: Л. ван Бетховен</p>
6	<p>Ернст Теодор Амадей ГОФМАН (1776—1822). «Малюк Цахес на прізвисько Цинобер». «Малюк Цахес» — шедевр романтичної казки-новели. Протистояння митця та філістера — основний її конфлікт. Сатирико-метафоричний зміст твору. Специфіка романтизму Гофмана: переплетіння реальності та нестримної фантазії, контраст високого, прекрасного і заземлено-буденного, потворного. Іронія і гротеск у творі</p>	<p>Учень (учениця): <i>повідомляє</i> короткі відомості про життя і творчість Гофмана; <i>характеризує</i> Гофмана як багатогранного митця-романтика; <i>аналізує</i> характерні риси романтизму у повісті-казці Гофмана: а) основний конфлікт твору (протистояння митця Балтазара та філістера Цахеса) як втілення неприйняття романтиками буденності реального життя і звеличення «життя духу»; б) переплетіння реальності та нестримної фантазії; в) контраст високого, прекрасного і заземлено-буденного, потворного в творі як конкретне втілення антитези, з одного боку, недосяжного романтичного ідеалу, з другого — нищої буденної реальності; <i>визначає</i> наявність у «Крихітці Цахесі» іронії і гротеску як важливу рису індивідуального стилю Гофмана; <i>висловлює</i> особисте ставлення до проблем, що піднімаються в «Малюкові Цахесі...»,</p>	<p>Література: М.Бажан «Гофманова ніч». Образотворче мистецтво: Ілюстрації А.Гончарова. Музика: Ж.Оффенбах «Казки Гофмана» (фантастична опера в 4-х діях, 1880). Театр і кіно: Я.Стельмах «Крихітка Цахес» (вистава за мотивами повісті Е.Т.А.Гофмана, Національний академічний драматичний театр ім. І.Франка)</p>

1	2	3	4
		<p>аргументуючи свою точку зору прикладами і цитатами з тексту.</p> <p><i>ТЛ</i> Визначення поняття <i>гротеск</i>, знаходить гротеск у творі (образи Цахеса і філістерів; описи князівства Керепес тощо); <i>романтизм</i></p>	
6	<p>Генріх ГАЙНЕ (1797—1856). Із «Книги пісень» («Чому троянди немов неживі», «Коли розлучаються двоє», «Не знаю, що стало зо мною...», «Вечірні промені ясні», «Вмирають люди і роки», «Хотів би я в слово єдине...»).</p> <p>Гайне — німецький поет-романтик. «Книга пісень» — видатне явище німецького романтизму. Любов — першооснова життя. Змалювання природи як засіб бачення і пізнання світу та власної душі</p>	<p>Учень (учениця): <i>повідомляє</i> короткі відомості про життя і творчість Гайне; <i>знаходить</i> приклади конкретного втілення ознак романтизму в поезіях Г.Гайне та <i>ілюструє</i> їх цитатами з тексту; <i>пояснює</i>, що поезія «Не знаю, що стало зо мною...» має фольклорні витоки (німецька народна легенда про Лорелію); виразно <i>читає</i> (одну — напам'ять) і <i>аналізує</i> поезії Гайне</p>	<p>Література: Г.Аполлінер «Жила у Бахарасі білявка чарівна...».</p> <p>Образотворче мистецтво: А. фон Менцель «Кімната з балконом» (1845). К.Д.Фрідрих «Двоє, споглядаючи місяць».</p> <p>Музика: Ф.Ліст Вокальний цикл «Лебедина пісня» (6 пісень на вірші Г.Гайне).</p> <p>Театр і кіно: Худ. фільм «Леді Кароліна Лем» (реж. Л.Олів'є)</p>
9	<p>Джордж Ноел Гордон БАЙРОН (1788—1824). «Мій дух як ніч...», «Прометей», «Станси до Августи», «Мазепа».</p> <p>Байрон — англійський поет-романтик, фундатор течії байронізму. Провідні мотиви і домінуючі настрої його творчості.</p> <p>Байронічний герой і настрої «світової скорботи» у віршах поета.</p> <p>Поема «Мазепа», історична основа та романтичний міф. Риси романтичного героя в образі Мазепи</p>	<p>Учень (учениця): <i>повідомляє</i> короткі відомості про життя і творчість Байрона; <i>характеризує</i> Байрона як видатного англійський поета-романтика, фундатора течії байронізму в літературі романтизму; <i>називає</i> провідні мотиви і домінуючі настрої його творчості: «світова скорбота» і самотність («Мій дух як ніч...»); нескореність, романтичний бунт («Прометей») тощо; <i>визначає</i> характерні риси байронічного героя (самотнього нескореного вільнолюбного бунтаря зі страдницькою душею) і настрої «світової скорботи» у віршах поета; <i>визначає</i> історичну основу поеми «Мазепа» (розгром</p>	<p>Література: М.Рильський «У горах, серед каменю й снігів...». Г.Гайне «Чайльд Гарольд» (на смерть Дж.Бай-рона) («Смутку повен чорний човен плине в темній даліні...»).</p> <p>М.Цветаєва «Байрону» («Я думаю об утре Вашей славы...»).</p> <p>Образотворче мистецтво: Дом'є «Прометей і орел-стервятник». О.М.Абеліте. Ілюстрації до збірки «Вибране». Ілюстрації О.Кравченка.</p> <p>Музика: О.Скрябін, «Прометей». Ф.Ліст «Прометей» (симфонічна поема). Ф.Шопен «Револьюційний етюд». А.Адан «Корсар» (балет).</p> <p>Скульптура, архітектура, прикладне мистецтво: Пам'ятник Дж.Г.Байрону в</p>

1	2	3	4
		<p>шведів російськими військами, втеча Мазепи з поштом Карла XII та романтичний міф (про прив'язаного до коня молодого Мазепу); <i>називає</i> риси романтичного героя в образі Мазепи (похмурість, трагічна нескореність і т.д.); <i>висловлює</i> особисте ставлення до проблем, що піднімаються в поемі, аргументуючи свою точку зору прикладами і цитатами з тексту; <i>виразно читає</i> (одну — напам'ять) і <i>аналізує</i> поезії Байрона. ТЛ Визначення поняття <i>байронічний герой</i></p>	<p>м.Месолонгіоні та м.Афіни. Стринкевич «Романтика» (мідь, зварка, 1973)</p>
6	<p>Едгар Аллан ПО (1809—1849). «Крук», «Золотий жук», «Маятник і провалля». Едгар По — американський поет, новеліст, критик, основоположник детективної літератури і наукової фантастики. Романтична поезія Е.По як «творення прекрасного за допомогою ритму», символічна глибина поезії «Крук». Романтичні новели Е.По та їхні характерні ознаки. Сюжетотворчий характер розкриття загадки в новелі «золотий жук». Тонкий психологізм новели «Маятник і провалля»</p>	<p>Учень (учениця): <i>повідомляє</i> короткі відомості про життя і творчість Е.По; <i>характеризує</i> Е.По як видатного американського поета, новеліста, основоположника детективної літератури; <i>виразно читає</i> і <i>аналізує</i> поезію «Крук»; <i>аналізує</i> риси романтизму в новелах «Золотий жук» і «Маятник і провалля»; <i>ілюструє</i> прикладами з тексту сюжетотворчий характер розкриття загадки в новелі «Золотий жук»; <i>ілюструє</i> прикладами з тексту психологізм новели «Маятник і провалля» (внутрішній стан головного героя)</p>	<p>Література: О.Мандельштам «Мы напряженного молчанья не выносим...» Музика: М.Равель «Привиди ночі» (соната), «Дзеркала». С.Рахманінов «Дзвони» (поема для сол., хору та орк.). Театр і кіно: «Едгар Алан По» (реж. Д.Гріффі, 1909)</p>
6	<p>Адам МІЦКЕВИЧ (1798—1855). «Кримські сонети» (№ 4 «Буря», № 6 «Бахчисарай», № 8 «Гробниця Потоцької», № 14 «Пілігрим»), «Дзяди», монолог Конрада (сцена II, Імпровізація). Творчість А.Міцкевича — апогей польського</p>	<p>Учень (учениця): <i>повідомляє</i> короткі відомості про життя і творчість А.Міцкевича; <i>визначає</i> творчість А.Міцкевича як апогей, найяскравіший вияв польського романтизму; <i>знаходить</i> приклади конкретного втілення рис романтизму в поезіях</p>	<p>Література: О.Пушкін «Бахчисарайський фонтан». М.Рильський «І знов Тадеуша я розгорнув...». Л.Стафф «Міцкевич» («Того не вибити в граніті...») Образотворче мистецтво: О.Герасимов «О.Пушкін і А.Міцкевич» (1956). Ілюстрації О.Абеліте.</p>

1	2	3	4
	<p>романтизму. Перебування в Росії й Україні, відбиття в його поезії (цикл «Кримські сонети»). Мотив єдності природи й людини. Патріотизм і ностальгія за далекою батьківщиною як провідний настрій «Кримських сонетів»</p>	<p>А.Міцкевича та <i>ілюструє</i> їх цитатами з тексту; <i>наводить приклади</i> втілення теми патріотизму як однієї з провідних у творчості А.Міцкевича; <i>виразно читає</i> (одну — напам'ять) і <i>аналізує</i> поезії Міцкевича; <i>виразно читає</i> монолог Конрада («Дзяди»), <i>визначає</i> риси романтизму</p>	<p>Музика: Б.Астаф'єв «Бахчисарайський фонтан». Композитори М.Вайнберг, М.Дремлюга, М.Ли-сенко (романси та пісні на слова А.Міцкевича). С.Мессерер «Бахчисарайський фонтан» (балет). Театр і кіно: Худ. фільм «Пан Тадеуш» (реж. Р.Ординський), «Бахчисарайський фонтан» (реж. Я.Протазанов). Скульптура, архітектура, прикладне мистецтво: К.Дуніковський. Портрет А.Міцкевича (дерево, 1908). З.Пронашко «Пам'ятник Міцкевичу у Вільно» (дерево, 1926). «Фонтан сліз» (Історико-архітектурний музей «Ханський палац», Бахчисарай, XVI ст.). Пам'ятник А.Міцкевичу у Варшаві, скульптор У.Годібський (1898). Пам'ятник А.Міцкевичу у Львові, скульптор А.Попель. Пам'ятник А.Міцкевичу в Парижі, скульптор Дж.Бурдель</p>
5. Від романтизму до реалізму (34 год)			
12	<p>Олександр ПУШКІН (1799—1837). «Євгеній Онегін», «До моря», «Я вас любив...», «Я мить чудову пам'ятаю...», «Я пам'ятник собі воздвиг нерукотворний...» О.Пушкін — великий російський поет. «Євгеній Онегін» — соціально-психологічний роман у віршах. Духовний світ його головних героїв. Жанрово-тематичне розмаїття лірики Пушкіна</p>	<p>Учень (учениця): <i>повідомляє</i> короткі відомості про життя і творчість О.Пушкіна; <i>характеризує</i> творчість О.Пушкіна як злет російської поезії; <i>доводить</i>, що «Євгеній Онегін» — соціально-психологічний роман (соціальний: є описи життя різних верств суспільства, соціуму; психологічний: зображена психологія, внутрішній світ героїв) у віршах; <i>характеризує</i> головних героїв роману, їхній духовний світ; <i>висловлює</i> особисте ставлення</p>	<p>Література: М.Рильський До вірша О.Пушкіна «Я пам'ят-ник...» «Пушкін» («Ще за дитячих літ він був для серця милий...»). В.Шекспір «Державців монументи мармурові...» Дж.Донн «Пощо тобі, Шекспіре, те каміння?..» М.Рильський «Я пам'ятник собі поставив нетривалий...», «Пушкіну» («Ти пам'ятник собі воздвиг нерукотворний...») Образотворче мистецтво: Ілюстрації до «Євгенія Онегіна» М.Добужинського, М.Кузьміна, К.Рудакова. Музика: П.Чайковський «Євгеній Онегін»</p>

1	2	3	4
		<p>до проблем, що піднімаються в романі, аргументуючи свою точку зору прикладами і цитатами з тексту; виразно <i>читає</i> напам'ять один з віршів Пушкіна або уривок із роману «Євгеній Онегін» (за вибором учителя); <i>виділяє</i> з опорою на текст романтичні та реалістичні елементи в романі. ТЛ Визначення поняття <i>онегінська строфа, роман у віршах, соціаль-но-психологічний роман</i></p>	<p>(опера). О.Аляб'єв «Я Вас любив» (романс). Театр і кіно: «Євгеній Онегін» (фільм-опера, реж. Р.Тихоми-ров). Скульптура, архітектура, прикладне мистецтво: Л.Баранов «Пушкін і його муза» (1948). Л.Гумілевський «О.Пушкін» (гіпс, 1977). Пам'ятник О.Пушкіну в Москві, скульптор А.Опекушин (1880). Пам'ятник О.Пушкіну в Санкт-Петербурзі, скульптор М.Анікушин (1958)</p>
12	<p>Михайло ЛЕРМОНТОВ (1814—1841). «І нудно і сумно...», «На дорогу йду я в самотині...»; «Герой нашого часу». Мотиви свободи і самотності, песимізм поезій Лермонтова. «Герой нашого часу» — морально-психологічний роман про долю покоління після розгрому декабризму. Особливості композиції і її роль в розкритті характеру Печоріна. Печорін і байронічний герой. Печорін і Онегін. Жіночі персонажі роману. Максим Максимович — образ «маленької людини». Романтичні й реалістичні елементи в поезиці твору</p>	<p>Учень (учениця): <i>повідомляє</i> короткі відомості про життя і творчість Лермонтова; <i>знаходить</i> приклади конкретного втілення ознак романтизму в поезіях М.Лермонтова та <i>ілюструє</i> їх цитатами з тексту; виразно <i>читає</i> (одну — напам'ять) і <i>аналізує</i> поезії Лермонтова; <i>називає</i> особливості композиції «Героя нашого часу» та її роль в розкритті характеру Печоріна (невідповідність хронології розгортання подій і їхнього відтворення автором як засіб підкреслення певних рис характеру головного героя); <i>називає</i> риси байронічного героя в образі Печоріна (самотність, гордість і т.п.); <i>визначає</i> спільні риси образів Печоріна і Онегіна; <i>характеризує</i> образи роману: Максима Максимовича, Бели, княжни Мері, Грушницького та ін.; <i>висловлює</i> особисте ставлення до проблем, що піднімаються в романі, аргументуючи свою точку зору прикладами і</p>	<p>Література: М.Рильський «Не забуду вечора хрусткого...» Л.Костенко «Під горою Машук, на снігу, із простреленим серцем...» Образотворче мистецтво: М.Врубель, ілюстрації до поезій, «Княжна Мері», «Бела». Ілюстрації В.Белкіна до роману «Герой нашого часу», В.Серова «Бела». Музика: О.Аляб'єв «І скучно, і сумно...» (романс). А.Гурильова, старовинні російські романи на вірші М.Лермонтова (виконання О.Андрєєва). А.Олександров «Бела» (опера). Театр і кіно: Телеекранізація (телевізійне екранне прочитання) «Сторінки журналу Печоріна» (реж. А.Ефрос). «Лермонтов» (1943, реж. Гендельштейн.) Худ. фільм «Тамань» (реж. В.Старевич). Худ. фільм «Бела» (реж. В.Старевич). «Герой нашого часу» (Театр на Таганці, адаптація М.Ердмана). Скульптура, архітектура,</p>

1	2	3	4
		<p>цитатами з тексту; дає розгорнуту характеристику образу Печоріна; виділяє з опорою на текст романтичні та реалістичні елементи в романі. ТЛ Визначення понять <i>реалізм; морально-психологічний роман</i></p>	<p>прикладне мистецтво: Пам'ятник М.Лермонтову в Москві, скульптор І.Бродський</p>
10	<p>Микола ГОГОЛЬ (1809—1852). «Шинель» Гоголь — російський і український письменник. Вплив української культури на розвиток його творчості. Високий гуманізм письменника у зображенні в повісті «Шинель» трагічної долі «маленької людини». Суміщення в творі елементів романтизму і реалізму</p>	<p>Учень (учениця): <i>повідомляє</i> короткі відомості про життя і творчість М.Гоголя; <i>висловлює</i> судження щодо трагічної долі героя повісті, «маленької людини» Акакія Акакійовича Башмачкіна; <i>порівнює</i> образи «маленьких людей»: Максима Максимовича («Герой нашого часу») і Акакія Акакійовича («Шинель»); <i>знаходить</i> реалістичні (опис служби героя, його приготування до пошиття шинелі і т.д.) та романтичні (поява привида у фіналі твору) елементи в тексті; <i>висловлює</i> особисте ставлення до проблем, що піднімаються в повісті, аргументуючи свою точку зору прикладами і цитатами з тексту. ТЛ Визначення літературознавчого поняття «маленька людина»</p>	<p>Література: М.Рильський «Смерть Гоголя» («Хрипіла польова Росія...»). Д.Павличко «Танець Гоголя в Римі» («Рясний гопак від площі Барберіні...»). Я.Врхліцький «Гоголь» («Він духом все обняв, він був як всесвіт цілий...»). Образотворче мистецтво: Ілюстрації до «Мертвих душ» О.Лаптева, П.Бок-левського, Е.Бернардського, В.Горяєва. П.Федотов «Сватання майора». Музика: Р.Щедрін «Мертві душі» (опера). Театр і кіно: Худ.фільм «Мертві душі» (реж. Л.Трауберг, 1960). Худ. фільм «Мертві душі» (реж. М.Швейцер, 1984). Скульптура, архітектура, прикладне мистецтво: Пам'ятник М.Гоголю в Москві, скульптор М.Андрєєв (1906—1909)</p>
6. Підсумок (4 год)			
4	<p>Узагальнення та систематизація вивченого протягом року матеріалу</p>	<p>Учень (учениця): <i>повторює, узагальнює і систематизує</i> засвоєні протягом навчального року відомості про особливості перебігу світового літературного процесу (бароко, Просвітництво, романтизм, витоки реалізму). ТЛ Визначення понять: <i>байронічний герой, бароко, гротеск, класицизм, роман у віршах, філософська повість</i></p>	

Для вивчення напам'ять

Вірш з лірики бароко (за вибором учня).

Й.В.Гете (вірш за вибором учня).

Шиллер (вірш за вибором учня).

Г.Гайне (вірш за вибором учня).

Дж.Байрон (вірш за вибором учня).

А.Міцкевич (вірш за вибором учня).

О.Пушкін. Вірш або уривок з «Євгенія Онєгіна» (за вибором учителя).

М.Лермонтов (вірш за вибором учня).

За загальною редакцією: *Д.С.Наливайка* (науковий редактор) — завідувач відділу компаративістики Інституту літератури імені Т.Г. Шевченка НАН України, доктор філологічних наук, член-кореспондент НАН України, професор.

Керівник авторського колективу: *Ю.І.Ковбасенко* — директор Гуманітарного інституту Київського міського педагогічного університету імені Б.Д.Грінченка, канд. філологічних наук, доцент.

Програму підготували: *Ю.І.Ковбасенко, Г.М.Гребницький, Н.О.Півнюк, Г.В.Бітківська, К.Н.Баліна.*